

Lesbrief Binnenhofonline.nl

Deze lesbrief bevat online lesmateriaal bij de website www.binnenhofonline.nl/onderwijs dat de Haagse politiek toegankelijk maakt voor leerlingen in het hele land. Deze website is ontwikkeld door Schooltv.nl en ProDemos. Met de verschillende tools van Binnenhof Onderwijs kun je in de klas en vanuit huis het Binnenhof bezoeken: de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en de Ridderzaal. Daarnaast is er een link naar de televisieserie [De strijd om het Binnenhof](#). Een documentaireserie over politieke leiders die een cruciale rol hebben gespeeld in de geschiedenis van onze democratie.

Leeftijd: 9-12 en 12-15

Niveau: PO-bovenbouw en VO-onderbouw

De website van *Binnenhofonline Onderwijs* biedt de volgende tools:

1. [Een online rondleiding over het Binnenhof met presentator Maurice Lede](#)
Te bekijken op: <https://binnenhofonline.nl/gidsen/3/Maurice-Lede>
2. De mogelijkheid om met je klas of zelfstandig het Binnenhof vrij te verkennen
Naar eigen inzicht te gebruiken op <https://www.binnenhofonline.nl/kaart>
3. De [digitale 'schoolplaat' van de Tweede Kamer](#): een interactieve 360-gradenschoolplaat van de Tweede Kamer met weetjes en spelelementen. *Let op: In verband met de renovatie van het Binnenhof is de Tweede Kamer tijdelijk op een andere locatie gehuisvest. De schoolplaat laat de plenaire vergaderzaal zien op deze tijdelijke locatie.*

In deze lesbrief lees je hoe je deze tools kunt inzetten in de klas of tijdens een digitale les.

Voor de Tweede Kamerrijker zijn twee werkvormen uitgewerkt (die elkaar aanvullen):

- a) **Zetelzoekplaat:** de leerlingen zoeken en onderzoeken onderdelen van de Tweede Kamer en leren zo meer over de Tweede Kamer, democratie en debat (20 min)
- b) **Werkblad Binnenhofonline Tour & Stellingenstapel:** de leerlingen beantwoorden vragen en gaan daarna met elkaar in debat over stellingen (40 min)

Vakgebied

Geschiedenis en Burgerschap (PO)

Mens & Maatschappij (VMBO onderbouw)

Kernbegrippen

Prinsjesdag, regering, democratie, grondwet, Eerste en Tweede Kamer, kabinet, voorzitter, debat, stemmen, openbaarheid, verkiezingen

Kerdoelen

36, PO: De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.

53, PO: De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis (en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis).

3, PO: De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.

44, VMBO: De leerling leert op hoofdlijnen hoe het Nederlandse politieke bestel als democratie functioneert en leert zien hoe mensen op verschillende manieren bij politieke processen betrokken kunnen zijn.

Leerdoelen 21^e-eeuwse vaardigheden

- Sociale en culturele vaardigheden: leerlingen worden zich bewust van de eigen en collectieve verantwoordelijkheid in de samenleving (reflectie op zichzelf en de ander, in politieke context)
- Samenwerken: leerlingen maken kennis met 'het nieuwe samenwerken', virtueel en op afstand.
- Leerlingen overdenken 'het politieke debat' waarbij ze zich inleven in verschillende standpunten.

Algemene leerdoelen

- Leerlingen leren hoe de Nederlandse democratie werkt: ze maken kennis met de verschillende politieke spelers op het Binnenhof.
- Leerlingen begrijpen dat zij (later en nu) invloed kunnen hebben op beslissingen die op het Binnenhof worden gemaakt.
- Leerlingen maken kennis met debatregels en leven zich in een politiek debat: ze begrijpen dat Kamerleden mensen zijn die beslissingen moeten overwegen en verdedigen.

Tijdsduur

Afhankelijk van hoe je de les invult. Je kunt bijvoorbeeld vooraf huiswerk opgeven ('Bekijk de tour') en/of tools en werkvormen combineren.

Duur van de verschillende onderdelen:

1. Rondleiding over het Binnenhof: **5-10 minuten**
2. Interactieve schoolplaat De Tweede Kamerkijker, met twee werkvormen: **10-60 minuten**
3. Zelfstandig het Binnenhof verkennen: **eigen inzicht**

Werkvorm: Zetelzoekplaat

Inleiding

Voor deze werkvorm maken we gebruik van de [digitale 'schoolplaat' van de Tweede Kamer](#). Leerlingen ontdekken de Tweede Kamer in 3D, nu ze er niet in het echt naartoe kunnen. Deze werkvorm kan zowel in de klas als online worden uitgevoerd.

In verband met de renovatie van het Binnenhof is de Tweede Kamer tijdelijk op een andere locatie gehuisvest. De schoolplaat laat de plenaire vergaderzaal zien op deze tijdelijke locatie.

Leerdoelen

Leerlingen leren via de interactieve schoolplaat De Tweede Kamer kijker over:

- de rol van de Tweede Kamer
- het debat in de Tweede Kamer
- de indeling van de plenaire zaal van de Tweede Kamer

Duur

---

20 minuten

Benodigheden

- Voor elke leerling (of tweetal) een laptop, tablet of smartphone met toegang tot internet.
- Voor elke leerling (of tweetal) de werkbladen A, B en C (digitaal of uitgeprint)

De werkvorm stap voor stap

---

1. Opening en introductie

Vertel de leerlingen dat zij vandaag op onderzoek gaan in de Tweede Kamer. Ze mogen daarbij deels vrij verkennen in de ruimte van de Tweede Kamer kijker, maar ze moeten uiteindelijk ook de vragen op het werkblad beantwoorden.

2. Verdeling

Kies zelf of leerlingen individueel of in tweetallen aan de slag gaan met de werkbladen. De werkbladen zijn bewerkbare pdf's. Dat betekent dat leerlingen ze op een computer of telefoon kunnen openen en bewerken. Je kunt de werkbladen natuurlijk ook gewoon uitprinten.

3. Leerlingen gaan aan de slag

Geef leerlingen de link naar de [digitale schoolplaat van de Tweede Kamer](#). De leerlingen kunnen individueel of samen achter een computer of laptop werken, maar de link werkt ook op een tablet of smartphone.

Geef hen 5 minuten om de antwoorden op de vragen te vinden. Zijn sommige leerlingen sneller klaar dan de rest? Deel hen dan een ander werkblad uit.

4. Bespreek met de klas de antwoorden

Nodig individuele leerlingen of tweetallen per vraag uit om toe te lichten wat hun antwoord is. Vraag hen ook waar ze het antwoord hebben gevonden in de schoolplaat. Gebruik daarbij onderstaand antwoordmodel.

5. Evaluatie

Wat hebben leerlingen ontdekt wat ze nog niet wisten?

Werkblad A: Zetelzoekplaat

Ga naar <https://ntr.nl/html/micrio/schooltv/tijdelijketweedekamer/index.html>
Zoek de drie onderstaande plekken in de 3D-ruimte en beantwoord de vragen.

1. De Kamervoorzitter

- a) Wat is de taak van de voorzitter in de Tweede Kamer?

- b) Waarom spreken Kamerleden altijd via de voorzitter?

- c) De voorzitter is zelf ook lid van de Tweede Kamer. Hoe heet het Kamerlid dat nu voorzitter van de Tweede Kamer is?

2. Kleding in de Tweede Kamer

- a) Mogen Kamerleden zelf weten wat voor kleren ze dragen? Of moeten mannen bijvoorbeeld een pak aan?

Stel: jij bent lid van de Tweede Kamer. Wat voor kleding zou jij aantrekken als je naar je werk zou gaan? Vind je het belangrijk dat Tweede Kamerleden er netjes uitzien of mogen ze het van jou zelf weten?

- b) Ik zou wel/niet nette kleding dragen, want...

- c) Kamerleden zouden wel/niet allemaal nette kleding moeten dragen, want...

3. De langste debatten

Soms duurt een debat in de Tweede Kamer heel lang en gaan ze door tot diep in de nacht.

- a) Wat is het laatste tijdstip ooit dat een debat werd afgesloten?

- b) Wanneer was dat?

- c) Wat voor belangrijks gebeurde er in dit debat?

Werkblad B: Zetelzoekplaat

Ga naar <https://ntr.nl/html/micrio/schooltv/tijdelijketweedekamer/index.html>
Zoek de drie onderstaande plekken in de 3D-ruimte en beantwoord de vragen.

1. Logo van de Tweede Kamer

- a) Wat is een zetel in de Tweede Kamer?

- b) Hoeveel Tweede Kamerleden zijn er?

- c) Hoeveel zetels met een logo zijn er aanwezig in de Tweede Kamer?

- d) Wie zitten er op de stoelen zonder logo?

2. Tribune en pers

- a) In Nederland mogen burgers erbij zijn wanneer de Tweede Kamer vergadert. Waarom is het belangrijk dat burgers mogen meekijken met een debat in de Tweede Kamer?

- b) Op de tribune in de Tweede Kamer zitten ook journalisten. Wat is een journalist?
Een journalist is iemand die...

- c) Noem drie voorbeelden van journalistieke organisaties (kranten, journalistieke websites, radio- en televisieprogramma's):

3. De bel

In de Tweede Kamer gaat regelmatig een bel die overal in het gebouw te horen is. Soms gaat de bel heel lang, soms heel kort. Of een bel kort of lang gaat, heeft verschillende betekenissen.

- a) Geef hieronder aan wat de verschillende bellen betekenen:

1 minuut lang	
1 keer kort	
2 keer kort	
lang-kort-lang	
4 keer kort	

Werkblad C: Zetelzoekplaat

Ga naar <https://ntr.nl/html/micrio/schooltv/tijdelijketweedekamer/index.html>
Zoek de drie onderstaande plekken in de 3D-ruimte en beantwoord de vragen.

1. Vak K

- a) In de Tweede Kamer is een speciaal vak: vak K. Waar staat de letter K voor?

- b) Wie zitten er in vak K?

- c) Waarom denk je dat de mensen die in vak K zitten koffie of thee krijgen?

- d) Wat heeft de Tweede Kamer met de mensen in vak K te maken?

- e) Denk je dat een minister mag weigeren om naar de Tweede Kamer te komen? Waarom wel/niet?

2. De Nederlandse vlag

- a) Sinds welk jaar staat er een vlag in de Tweede Kamer?

- b) Waarom vonden sommige partijen dat er een vlag in de Tweede Kamer moest komen?

3. Telefoon

- a) Wat is een reden voor Tweede Kamerleden om tijdens een debat op hun telefoon te zitten?

- b) Wat vind jij? Is het oké dat Tweede Kamerleden tijdens een debat op hun telefoon zitten?

Antwoordblad A: Zetelzoekplaat

De Kamervoorzitter

- a) Wat is de taak van de voorzitter in de Tweede Kamer?
De voorzitter leidt de debatten in de Tweede Kamer en geeft Kamerleden het woord als zij iets willen zeggen.
- b) Waarom spreken Kamerleden altijd via de voorzitter?
Hiermee blijft het debat zakelijk en wordt het niet snel te persoonlijk.
- c) De voorzitter is zelf ook lid van de Tweede Kamer. Hoe heet het Kamerlid dat nu voorzitter van de Tweede Kamer is?
Op dit moment is Martin Bosma de Kamervoorzitter.

Kleding in de Tweede Kamer

- a) Mogen Kamerleden zelf weten wat voor kleren ze dragen? Of moeten mannen bijvoorbeeld een pak aan?
Voor Kamerleden gelden geen strenge kledingvoorschriften. Wel houdt de voorzitter een beetje in de gaten of Kamerleden er netjes uitzien.

Stel: jij bent lid van de Tweede Kamer. Wat voor kleding zou jij aantrekken als je naar je werk zou gaan? Vind je het belangrijk dat Tweede Kamerleden er netjes uitzien of mogen ze het van jou zelf weten?

- b) Ik zou wel/niet nette kleding dragen, want...
Eigen mening
- c) Kamerleden zouden wel/niet allemaal nette kleding moeten dragen, want...
Eigen mening

De langste debatten

Soms duurt een debat in de Tweede Kamer heel lang en gaan ze door tot diep in de nacht.

- a) Wat is het laatste tijdstip ooit dat een debat werd afgesloten?
5:38 in de ochtend
- b) Wanneer was dat?
In 2006
- c) Wat voor belangrijks gebeurde er in dit debat?
Kabinet Balkenende II viel.

Antwoordblad B: Zetelzoekplaat

Logo van de Tweede Kamer

- a) Wat is een zetel in de Tweede Kamer?
Zetel is een ander woord voor stoel. Tweede Kamerzetels zijn dus gewoon stoelen van Tweede Kamerleden.
- b) Hoeveel Tweede Kamerleden zijn er?
150
- c) Hoeveel zetels met een logo zijn er aanwezig in de Tweede Kamer?
151. Hoewel er 150 Tweede Kamerleden zijn, staan er 151 zetels met zo'n Tweede Kamer-logo in de zaal. Er is namelijk één Kamerlid met een bijzondere plek, omdat dat Kamerlid een bijzondere functie heeft: dat is de voorzitter. Het logo staat zowel op de zijn/haar gewone Kamerstoel als op de voorzittersstoel.
- d) Wie zitten er op de stoelen zonder logo?
Dat zijn bijvoorbeeld ministers, adviseurs van de voorzitter en medewerkers die een verslag schrijven van de vergadering.

Tribune en pers

- a) In Nederland mogen burgers erbij zijn wanneer de Tweede Kamer vergadert. Waarom is het belangrijk dat burgers mogen meekijken met een debat in de Tweede Kamer?
Alle vergaderingen van de Tweede Kamer zijn openbaar, want hier worden beslissingen genomen voor alle Nederlanders. Het is dus niet geheim wat er hier gebeurt.
- b) Op de tribune in de Tweede Kamer zitten ook journalisten. Een journalist is iemand die...
...verslag doet van wat er gebeurt in de samenleving. Journalisten die de politiek in Den Haag in de gaten houden noem je ook wel parlementair journalisten.
- c) Voorbeelden van journalistieke organisaties:
NOS, RTL, NU.nl, SBS6, Radio 1, BNR, Telegraaf, Volkskrant, NRC, etc.

De bel

In de Tweede Kamer gaat regelmatig een bel die overal in het gebouw te horen is. Soms gaat de bel heel lang, soms heel kort. Of een bel kort of lang gaat, heeft verschillende betekenissen.

- a) Geef hieronder aan wat de verschillende bellen betekenen:

1 minuut lang	<i>De vergadering of stemmen begint over 5 minuten.</i>
1x kort	<i>De vergadering wordt geschorst (pauze).</i>
2x kort	<i>De vergadering gaat verder.</i>
Lang-kort-lang	<i>Een nieuw onderwerp begint.</i>
4x kort	<i>De vergadering is afgelopen.</i>

Antwoordblad C: Zetelzoekplaat

Vak K

- a) In de Tweede Kamer is een speciaal vak: vak K. Waar staat de letter K voor?
K staat voor kabinet.
- b) Wie zitten er in vak K?
In vak K zitten de ministers en/of staatssecretarissen. Zij vormen samen het kabinet.
- c) Waarom denk je dat de mensen die in vak K zitten koffie of thee krijgen?
Omdat de ministers te gast zijn in de Tweede Kamer. Daarom krijgen ze iets te drinken. Ze zijn door de Tweede Kamer uitgenodigd om uitleg te geven over hun plannen of beleid.
- d) Wat heeft de Tweede Kamer met de mensen in vak K te maken?
De Tweede Kamer controleert of het kabinet haar werk goed doet en maakt samen met het kabinet nieuwe wetten.
- e) Denk je dat een minister mag weigeren om naar de Tweede Kamer te komen? Waarom wel/niet?
Een minister mag niet weigeren om uitleg te geven en moet naar de Tweede Kamer komen als de Kamer dat vraagt. De Tweede Kamer heeft recht op informatie.

De Nederlandse vlag

- a) Sinds welk jaar staat er een vlag in de Tweede Kamer?
2017
- b) Waarom vonden sommige partijen dat er een vlag in de Tweede Kamer moest komen?
Sommige partijen vonden dat de zaal duidelijker moest uitstralen dat de Tweede Kamer het Nederlandse parlement is.

Telefoon

- a) Wat is een reden voor Tweede Kamerleden om tijdens een debat op hun telefoon te zitten?
Op hun telefoon lezen ze bijvoorbeeld documenten of appjes van collega's. Ook zitten ze veel Kamerleden op social media.
- b) Wat vind jij? Is het oké dat Tweede Kamerleden tijdens een debat op hun telefoon zitten?
Eigen mening

Werkvorm: Stellingstapel

Korte omschrijving werkvorm

Leerlingen gaan in debat over stellingen uit de 'Stellingstapel'. Dit is een online tool waarin verschillende stellingen naar voren komen. De tool is te vinden in de [digitale 'schoolplaat' van de Tweede Kamer](#). Voorafgaand aan het debat leren leerlingen welke regels in de Tweede Kamer gelden bij een debat.

Leerdoel

Leerlingen leren de regels kennen van de Tweede Kamer en vormen een mening over actuele onderwerpen.

Duur

---

40 minuten

Benodigheden

- De [digitale 'schoolplaat' van de Tweede Kamer](#)
- [Tour met Maurice Lede](#)
- Voor elke leerling een Werkblad A: Binnenhofonline Tour
- Schilderstape om een vak 'voor' en een vak 'tegen' te maken in het lokaal
- Groot scherm of online lesomgeving

Handleiding

---

1. Inleiding

Vertel de leerlingen dat ze de Tweede Kamer digitaal gaan bekijken. In de Tweede Kamer wordt gedebatteerd over maatschappelijke problemen. Eerst gaan leerlingen zelf op onderzoek uit om erachter te komen hoe een debat in de Tweede Kamer gevoerd wordt. Daarna gaan ze met de hele klas met elkaar in debat over een aantal stellingen.

2. Uitdelen werkbladen

Geef elke leerling een werkblad. Geef de leerlingen 15 minuten om alle vragen te beantwoorden. Bespreek vervolgens de antwoorden na met de klas, met behulp van het antwoordmodel.

3. Stellingenstapel

Toon klassikaal de [digitale 'schoolplaat' van de Tweede Kamer](#). Ga vooraf op zoek naar de stellingenstapel in de Tweede Kamer. Hij is te vinden bij de interruptiemicrofoons (dubbelsteent-icoon). Schud de stapel en draai de kaart om. Vertel de leerling dat ze over die stelling gaan debatteren.

4. Debatteren

Het debat wordt gevoerd in verschillende stappen. De regels van het Tweede Kamerdebat kunnen hierbij gehanteerd worden, maar dat hoeft niet. Beslis zelf of het met jouw klas handig is om bijvoorbeeld via de voorzitter te praten.

Stap 1: Maak twee vakken met 'voor' en 'tegen', door een lange streep door het klaslokaal te trekken met breed en gekleurd plakband. De leerlingen geven aan of zij voor of tegen de stelling zijn door in het juiste vak te gaan staan. Eventuele twijfelaars mogen op de scheidslijn in het midden gaan staan.

Stap 2: Vraag willekeurige leerlingen om hun keuze toe te lichten. Geef tegenstanders de mogelijkheid om daarop te reageren. Houd goed in de gaten of iedereen die iets wil zeggen aan het woord komt, maar ook dat individuen niet te lang aan het woord zijn. Zorg dat het debat niet langer dan 5 minuten duurt.

Stap 3: Geef de leerlingen de mogelijkheid om van mening te veranderen, omdat zij misschien zijn overtuigd door de argumenten van een ander. Vraag de leerlingen die van mening veranderen om een toelichting. Sluit de discussie af door een leerling het laatste woord te geven.

Stap 4: Schud de stellingenstapel en herhaal stap 1 t/m 3.

Werkblad A: Binnenhofonline Tour

Ga naar <https://binnenhofonline.nl/verken/25/Tweede-Kamer>

In deze opdracht krijg je een tour van Maurice Lede. Hij vertelt je hoe in de Tweede Kamer wordt gedebatteerd. Daar zijn namelijk allerlei regels voor bedacht.

Luister goed naar wat Maurice je vertelt, zodat je de antwoorden op onderstaande vragen kunt geven!

Vragen bij de tour van Maurice Lede

---

1. Hoeveel Kamerleden zijn er?
2. Hoe worden de stoelen in de Tweede Kamer ook wel genoemd?
3. Wat is de taak van de voorzitter in de Tweede Kamer?
4. Wat vinden linkse partijen belangrijk?
5. Wat vinden rechtse partijen belangrijk?
6. Wie worden samen het kabinet genoemd?
7. Hoe heet het vak waar het kabinet zit?
8. Wanneer zitten leden van het kabinet in hun vak in de Tweede Kamer?
9. De Tweede Kamer controleert het kabinet. Waar letten de Kamerleden op als ze het kabinet controleren?
10. Waar gaan Kamerleden staan als ze aan de beurt zijn om iets te zeggen?
11. Wat betekent interruptie?
12. Waarom spreken Kamerleden altijd via de voorzitter?
13. Mag jij ook naar de Tweede Kamer komen?

Antwoordmodel A: Binnenhofonline Tour

Ga naar <https://binnenhofonline.nl/verken/25/Tweede-Kamer>

In deze opdracht krijg je een tour van Maurice Lede. Hij vertelt je hoe in de Tweede Kamer wordt gedebatteerd. Daar zijn namelijk allerlei regels voor bedacht.

Luister goed naar wat Maurice je vertelt, zodat je de antwoorden op onderstaande vragen kan geven!

Vragen bij de tour van Maurice Lede

---

1. Hoeveel Kamerleden zijn er?
150
2. Hoe worden de stoelen in de Tweede Kamer ook wel genoemd?
Zetels
3. Wat is de taak van de voorzitter in de Tweede Kamer?
Zorgen dat iedereen zich aan de regels houdt.
4. Wat vinden linkse partijen belangrijk?
De overheid moet zorgen voor gelijke kansen voor iedereen.
5. Wat vinden rechtse partijen belangrijk?
Mensen moeten zelf hun kansen kunnen grijpen; de overheid moet hen daarin vrij laten en zich daar niet te veel mee bemoeien.
6. Wie worden samen het kabinet genoemd?
Ministers en staatssecretarissen
7. Hoe heet het vak waar het kabinet zit?
Vak K
8. Wanneer zitten leden van het kabinet in hun vak in de Tweede Kamer?
Als de Tweede Kamer ze heeft uitgenodigd
9. De Tweede Kamer controleert het kabinet. Waar letten de Kamerleden op als ze het kabinet controleren?
Of ministers hun werk goed doen.
10. Waar gaan Kamerleden staan als ze aan de beurt zijn om iets te zeggen?
Bij het spreekgestoelte
11. Wat betekent interruptie?
Onderbreking
12. Waarom spreken Kamerleden altijd via de voorzitter?
Zo blijven de Tweede Kamerleden beleefd naar elkaar en vallen ze elkaar niet persoonlijk aan.
13. Mag jij ook naar de Tweede Kamer komen?
JA!